

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-80>

УДК 32.019.51 336.025 336.221.4

ДЕКЛАРУВАННЯ ПОДАТКІВ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПОДАТКОВОЇ КУЛЬТУРИ: ДОСВІД КРАЇН ЄС

TAX DECLARATION AS A WAY TO IMPROVE THE LEVEL OF TAX CULTURE: EXPERIENCE OF THE EU COUNTRIES

Іванишина Ольга Степанівнакандидат економічних наук, доцент,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4495-7475>**Романюк Максим Миколайович**здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-8618-4622>**Ivanyshyna Olga, Romanyk Maksym**

State Tax University

Стаття присвячена аналізу становлення, розвитку та сучасного стану декларування податків в країнах ЄС та Україні; визначенню його впливу на формування податкової культури та рівень добровільної сплати податків та зборів. Досліджено особливості електронного податкового декларування в ЄС та встановлено, що країни застосовують різні способи та підходи в цій сфері. З'ясовано сучасний стан декларування податків та зборів в Україні та встановлено, що попри значний прогрес щодо запровадження сервісного обслуговування платників податків, рівень довіри платників до електронних сервісів в сфері декларування податків є низьким. Визначено способи підвищення мотивації платників податків подавати електронні декларації з урахуванням досвіду країн-членів ЄС та вказано напрями подолання технічних, правових та психологічних бар'єрів для успішного декларування податків та зборів в Україні.

Ключові слова: декларування податків і зборів, електронна звітність, податкові сервіси, податкова культура, податкові декларації, податкова система, Європейський Союз.

European approaches to tax declaration are quite effective in achieving transparency of taxation processes and reducing the shadow economy. Ukraine is steadily moving towards European integration, so studying the experience of EU member states in the field of tax declaration will help to improve the level of domestic tax culture and tax discipline and, accordingly, ensure full payment of taxes to the budget. The purpose is to analyse approaches to the declaration of taxes and fees in EU member states, identify best European practices in this area and outline the prospects for its development in Ukraine to ensure transparency of taxation processes and improve tax culture, tax discipline and mechanisms of interaction between taxpayers and the state. Methods. The authors used the dialectical approach as the main scientific principle of the study of the process of declaring taxes and fees. They also used observation methods, statistical methods, deduction and induction, economic analysis, comparison and generalisation. Results. The author analyses the formation, development and current state of tax declaration in the EU and Ukraine; determines its impact on the formation of tax culture and the level of voluntary payment of taxes and fees. The peculiarities of electronic tax declaration in the EU member states are studied. It is established that EU countries use different methods and approaches in this area, but all of them are characterised by the use of the latest digital technologies that ensure transparency of tax payments and interaction between taxpayers and tax authorities. The current state of declaration of taxes and fees in Ukraine is determined. It is established that there has been significant progress in the implementation of services for taxpayers, but the level of taxpayer confidence in electronic services in the field of tax declaration is low. The author identifies ways to increase the motivation of taxpayers to submit electronic declarations, taking into account the experience of EU member states, and outlines ways to overcome technical, legal and psychological barriers to successful declaration of taxes and fees in Ukraine.

Keywords: declaration of taxes and fees, electronic reporting, tax services, tax culture, tax returns, tax system, European Union.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку світових економічних процесів невід'ємною складовою функціонування податкових систем є декларування податків та зборів. У державах-членах Європейського Союзу (далі - ЄС) цей процес забезпечує ефективність наповнення бюджетів країн та відіграє важливу роль щодо підвищення рівня податкової культури в суспільстві. Європейські підходи декларування податків є досить ефективними для досягнення прозорості процесів оподаткування та зниження рівня тіньової економіки. Україна впевнено рухається євроінтеграційним шляхом розвитку, саме тому вивчення досвіду держав-членів ЄС у сфері декларування податків допоможе підвищити рівень вітчизняної податкової культури і податкової дисципліни та відповідно забезпечить повноту сплати податків до бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню специфіки оподаткування та розвитку податкової культури в країнах-членах ЄС присвячені роботи вітчизняних науковців: В. Андрущенко [1], О. Іванишиної [8], І. Прокопенко [8], Т. Тучак [1] та ін. З'ясуванню особливостей декларування податків в зарубіжних державах та Україні присвячені праці вітчизняних та зарубіжних науковців: В. Гаврилової [2], О. Замасло [4], А. Зарівної [4], А. Пархоменко [5], І. Прокопенко [2], В. Теремецького [11], Г. Лукаса [15], К. Ліма [15], Б. Сасердота [15], Е. Віттена [15]. Однак, не дивлячись на значну кількість досліджень в цій сфері, проблематика удосконалення процесу електронного декларування в контексті підвищення рівня вітчизняної податкової культури продовжує бути актуальною.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Із урахуванням сучасних умов розвитку податкової культури в Україні, все ще бракує наукових досліджень, де аналізуються європейські підходи декларування податків і зборів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз підходів до декларування податків та зборів в країнах-членах ЄС, визначення кращих європейських практик в цій сфері та окреслення перспектив розвитку сфери декларування податків та зборів в Україні для забезпечення прозорості процесів оподаткування та підвищення рівня податкової культури, податкової дисципліни і механізмів взаємодії між платниками податків та державою.

Виклад основного матеріалу дослідження. Функціонування ефективної сис-

теми оподаткування у будь-якій країні пов'язано із досягненням балансу інтересів платників податків та держави. Значного успіху та прогресу в сфері справляння податків та покращення взаємовідносин між платниками податків та податковими органами вдалося досягти у зв'язку із появою податкових декларацій. На переконання науковців «перехід до декларування, тобто самооцінки (selfassessment) оподатковуваних доходів, прибутків та майна самим платником, знаменував принципове нововведення у розвитку технологій, культури, морально-етичних засад оподаткування. Декларація означала торжество принципу гласності й публічності в оподаткуванні з деякими обмеженнями» [1, с. 324]. Декларування податків та зборів у зарубіжних державах набуло поширення наприкінці ХІХ – на початку ХХ століть та становилося насамперед прибуткових податків і універсальних акцизів. Невід'ємною складовою декларації була «фіскальна присяга – клятвене завірнення про істинність повідомлених платником даних... Згодом у корисності подібних урочистих клятв зневірилися, і тому за змістом високоморальні, але за результатом недієві, вони відпали» [1, с. 325]. Процес декларування податків окрім позитивних зрушень в сфері оподаткування загострив проблему достовірності даних, на підставі яких платники податків нараховують свої податкові зобов'язання. Держава реагує на загрози та ризики втрати податкових доходів контрольними заходами з боку податкової служби. Виявлення недостовірності зазначених у податкових деклараціях даних карається значними та невідворотними штрафними санкціями. Разом з тим, постійно розвиваються технології декларування та з'являються нові сервіси для платників податків, що забезпечує транспарентність податкового процесу і зручні способи подання звітності платниками податків. В країнах ЄС досягнуто значного прогресу у взаємовідносинах між платниками податків та податковою службою саме завдяки ефективним та зручним способам декларування податків та зборів [8].

Необхідно зазначити, що держави-члени ЄС дотримуються загальноєвропейських принципів в сфері оподаткування, які передбачають забезпечення вільного руху по території країн-членів ЄС товарів, послуг, капіталу та робочої сили. При цьому кожна країна ЄС має право будувати свою національну систему оподаткування. Як зазначають дослідники, «кожна держава прагне власноруч

обирали найбільш оптимальні механізми справляння різного роду податків. Однак при цьому всі зусилля в державах-членах ЄС в сфері оподаткування, спрямовані на удосконалення роботи податкових органів з платниками в частині створення зручних сервісів, а також на сприяння добровільному виконанню ними вимог податкового законодавства» [8]. У сфері декларування податків та зборів країни-члени ЄС також демонструють різноманітні підходи. Однак при цьому всі вони базуються на прозорості процесу оподаткування, застосуванні цифрових технологій та автоматизації процесів декларування і активному залученню платників до взаємодії з податковими органами.

В даний час податкові декларації у більшості країн-членів ЄС подаються переважно в електронній формі, що значно підвищує ефективність системи оподаткування в цілому. Серед країн ЄС Німеччина одна із перших запровадила електронну форму податкової звітності та у 1997 р. прийняла закон про електронно-цифровий підпис. З 1999 року платники податків в Німеччині податкові декларації надсилають електронною поштою. В даний час податкові декларації подаються переважно в електронному вигляді, зокрема, на офіційному порталі «elster.de», який є досить зручним для платників податків Німеччини [12]. Враховуючи, що податкова система Німеччини є досить складна і характеризується множинністю податків, для платників передбачено три способи подання декларацій: за допомогою податкового консультанта (Steuerberater) чи спеціалізованого адвоката (Fachanwalt für Steuerracht), послуги яких є платні та в залежності від задекларованих сум становлять від 150 до 300 Євро; самостійне заповнення за допомогою спеціальної програми, яку можна придбати у компаній, що займаються програмним забезпеченням; можливість самостійно завантажити та заповнити формуляр з сайту податкової служби [6].

Варто зазначити, що в державах ЄС при запровадженні електронної системи декларування податків спочатку лише суб'єкти підприємницької діяльності могли нею користуватися, а згодом і всі інші категорії платників для декларування доходів та майна. Вартим уваги є досвід прибалтійських країн (Латвії, Литви, Естонії), які для отримання членства в ЄС взяли зобов'язання здійснити повну інформатизацію відносин з платниками податків. В даний час в цих країнах «суб'єкти господа-

рювання – юридичні особи практично 100 % звітності подають через Інтернет. До того ж і громадяни віддають перевагу саме такому каналу зв'язку з податковою службою» [11].

Зручні податкові сервіси та інструменти для подання декларацій є в скандинавських країнах, для прикладу система «MyTax» в Фінляндії [17]. Платників податків в Данії, Швеції та Фінляндії вважають найсумліннішими серед європейських держав, незважаючи на високе податкове навантаження в цих країнах: 45,7 % в Данії, 43,31 % – у Фінляндії, 44,39 % – в Швеції [21].

Окремо необхідно проаналізувати досвід декларування податків в Іспанії, яка «має одну із найскладніших податкових систем в ЄС однак при цьому процес декларування і сплати податків є простим, зручним та прозорим» [2]. Особливістю справляння податків в Іспанії є те, що кожна автономна спільнота Іспанії може застосовувати особливий фіскальний режим «форос» (іспан. – fueros), що дозволяє їм мати певні відмінності щодо видів і ставок податків, термінів сплати та звітності, пільг та способів справляння тощо. Однак при цьому «така автономія не поширюється на декларування, адже усі декларації необхідно подавати на сайті податкової служби, незалежно від того, в якому регіоні зареєстрований та проживає платник. Вхід на сайт здійснюється за допомогою цифрового сертифікату, який обов'язково повинні мати як фізичні так і юридичні особи» [2]. Слід також відзначити, що кожна автономна провінція намагається удосконалювати та розвивати цифрові сервіси, які застосовуються для декларування податків. Так, для прикладу, в «провінції Біскайя (Країна Басків) декларацію з ПДВ можна подати наступним чином: 1) через додаток BILA, який дозволяє подавати декларації у інтегрованому форматі; 2) через веб-сайт податкової служби, заповнивши декларацію безпосередньо на веб-сайті податкової служби Біскайї; 3) скориставшись послугами податкової служби, яка може самостійно розрахувати суму до сплати, використовуючи нову систему BATUZ, яка створена для електронного контролю за податками» [2].

Характерною глобальною тенденцією в сфері сучасного декларування податків в країнах-членах ЄС є попередньо підготовлені податкові декларації «pre-populated tax returns». Це послуга, яка надається платникам зі сторони податкової служби у формі вже підготовленої та заповненої декларації про доходи чи/або прибутки у режимі «online».

Податкові органи самостійно складають декларації на підставі електронних джерел інформації, які отримують від третьої сторони (банків, пенсійних фондів, страхових компаній, роботодавців та ін.), після чого передають «pre-populated tax returns» платникам

податків для ознайомлення. За платниками податків залишається право перевірити, погодитися або відмовитися, а за необхідності внести зміни [14]. В таблиці 1 наведено способи та інструменти декларування податків та зборів у розрізі окремих країн-членів ЄС.

Таблиця 1

Особливості декларування податків та зборів в державах-членах ЄС

Способи та інструменти декларування податків	Країни-члени ЄС	Особливості декларування податків у розрізі окремих країн-членів ЄС
Загальне декларування доходів	Франція	Декларацію подають усі громадяни, незалежно від кількості джерел доходів. Податок зазвичай розраховується автоматично через систему «PAYE».
	Італія	Декларації подають всі громадяни, крім тих, за кого подає роботодавець чи/або пенсійний фонд.
	Іспанія	Декларації подають всі фізичні особи, крім тих, які мають одного роботодавця і якщо заробітна плата менше 22 000 євро на рік.
	Бельгія	Всі без винятку громадяни зобов'язані подавати податкові декларації, навіть ті, які отримують зарплату у одного роботодавця.
Обов'язкове декларування лише для окремих категорій платників	Данія Німеччина Польща Фінляндія Нідерланди Швеція	Декларацію подають платники, які мають додаткові доходи (інвестиції, нерухомість, фріланс тощо). У всіх інших випадках податкова автоматично обчислює податок і декларацію не потрібно подавати.
	Польща, Чехія Словаччина, Угорщина	Звільнені від обов'язку подавати декларацію лише працівники, які отримують зарплату тільки від одного роботодавця.
Сімейні декларації	Данія Ірландія Іспанія Люксембург Німеччина Мальта Польща Франція	Декларування спільних доходів подружжя, що дає переваги у порівнянні з індивідуальним декларуванням завдяки застосуванню ставок податку до сукупного оподаткованого доходу та поверненню податку за результатами річного перерахунку на підставі спільної декларації. При цьому члени подружжя несуть відповідальність за достовірність сплати податків та можливі штрафні санкції в однаковій мірі.
Рівень відкритості інформації про доходи і майно публічних осіб	Норвегія, Фінляндія, Швеція	Високий рівень прозорості та підзвітності. Система декларування передбачає розкриття значного обсягу інформації про майно, доходи і спосіб життя публічних осіб.
	Греція Іспанія Італія	Підходи до прозорості менш вимогливі. Рівень відкритості інформації про доходи, майно і спосіб життя публічних осіб є обмежений.
Попередньо підготовлені податкові декларації (pre-populated tax returns)	Данія Ісландія Іспанія Нідерланди Німеччина Польща Словенія Фінляндія Швеція	Податкові служби попередньо заповнюють декларації платників податків інформацією, яка доступна від незалежних третіх сторін. Потім декларації надсилаються платникам, які можуть прийняти дану форму як повну або заповнити відсутню інформацію. Данія стала першою країною, яка наприкінці 1980-х років запровадила pre-populated tax returns.

Джерело: сформовано авторами на основі [2; 7; 15;16; 18; 25]

Як бачимо з наведених в таблиці 1 даних, в країнах ЄС поряд із загальним для всіх категорій платників декларуванням передбачено звільнення від обов'язку подавати декларації платникам, які отримують зарплату лише від одного роботодавця та не мають додаткових джерел доходів. При цьому переважна більшість платників податків все ж таки декларують свої доходи, адже зазвичай при здійсненні відповідних річних перерахунків податковою службою може бути повернуто певну суму податків, особливо це вигідно при подачі сімейних декларацій.

Цікавим сучасним нововведенням в країнах ЄС для поліпшення обслуговування платників податків стає сплата податків через мобільний застосунок, що значно спрощує процес сплати податків та є зручним для громадян. Такими додатками для прикладу є «Skatteverket» в Швеції [24], «e-Urząd Skarbowy» в Польщі [13]. А в Німеччині існують ще приватні мобільні додатки, які дозволяють швидко та безпечно подавати податкову декларацію: «Taxando» [22], «Steuerbot» [19], «Taxfix» [23].

Отже, можемо зазначити, що в країнах ЄС у процесі декларування податків та зборів ключову роль відіграють цифрові технології. Не дивлячись на різноманітні підходи, всі практики декларування податків базуються в державах-членах ЄС на прозорості та постійному удосконаленні цифрових технологій для забезпечення простоти та зручності подання податкової звітності платниками.

Декларування податків та зборів в Україні розвивалось паралельно з розвитком та реформуванням податкової системи. Обов'язок декларувати доходи громадян (у певних випадках) було встановлено у 1997 році. А з прийняттям у 2011 році Податкового кодексу України (далі – ПКУ) було запроваджено єдині правила декларування податків та зборів та електронну податкову звітність. В даний час в Україні платники податків, як юридичні так і фізичні особи можуть подавати декларації до податкової служби через:

- електронний кабінет платника (далі – ЕКП), Через нього можна подати декларацію про майновий стан і доходи, а також інші звітні документи. Сервіс підтримує часткове автоматичне заповнення декларації на основі даних Державного реєстру фізичних осіб – платників податків та відомостей про об'єкти нерухомого чи рухомого майна;

- мобільний застосунок «Моя податкова». Цей додаток дозволяє подавати декларації, переглядати стан розрахунків з бюджетом, отримувати повідомлення та інші послуг;

- портал «Дія». Таку можливість мають фізичні особи-підприємці (далі ФОП) – платники єдиного податку 1–3 групи [3].

Декларацію можна подати особисто до територіального органу ДПС або надіслати поштою рекомендованим листом з описом вкладення. Цей спосіб залишається актуальним для тих, хто не користується електронними сервісами.

Процес запровадження електронної звітності в Україні можна розділити на окремі етапи, які наведено в таблиці 2.

Аналіз наведених в таблиці 2 даних вказує на те, що впровадження електронної звітності в Україні є ключовою складовою цифрової трансформації та наближає до європейських підходів управління податками.

Що стосується суб'єктів господарювання, то майже вся звітність в Україні на сьогодні подається в електронному вигляді. Так, за даними ДПС у 2023 році 98,2 % юридичних осіб і 95,7 % фізичних осіб подали е-декларації, що становить всього 2 241 730 суб'єктів господарювання [9].

В Україні створено та розміщено на сайті податкової служби реєстр податкових декларацій, однак він є досить складний у користуванні, насамперед через великий обсяг інформації. Реєстр електронних форм податкових документів містить 150 форм документів, кожен із яких, в свою чергу може мати ще й до 17-ти видів додатків [10].

Також варто зауважити, що не дивлячись на запровадження урядом електронних сервісів для платників податків, досить незначна кількість громадян користується ЕКП, що можна пояснити наступними причинами:

1. Складний інтерфейс і незручність користування. Багато платників скаржаться на застарілий і нелогічний дизайн ЕКП. Складна навігація і досить складно знаходити потрібні функції, особливо для тих користувачів, які не мають досвіду роботи з електронними сервісами.

2. Бюрократичний процес реєстрації. Для повноцінного користування ЕКП потрібно отримати ЕЦП в «Дія.Підпис» із відповідним зверненням до акредитованих центрів сертифікації, що відштовхує багатьох потенційних користувачів.

Таблиця 2

Етапи запровадження електронного декларування в Україні

Роки	Назва етапу	Характеристика подій
2000–2010	Початковий етап	Впроваджуються перші системи електронного документообігу та електронний підпис (2006 р.). Запроваджується використання електронного цифрового підпису (далі – ЕЦП) для юридичних осіб – платників податків. З'являється можливість подавати податкові декларації «online» через спеціалізоване програмне забезпечення.
2011–2019	Розвиток та удосконалення	Розширено способи та інструменти електронної звітності з прийняттям ПКУ. Вводиться обов'язкове для юридичних осіб використання ЕЦП при поданні податкової звітності. Запровадження безкоштовного електронного ключа для податкової звітності (2013-2014 р.р.) Вводиться обов'язкове електронне адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ) у 2015 році. Запроваджуються Єдиний реєстр податкових накладних. Впровадження системи електронного декларування у 2016 р. доходів і майна державних службовців. Створюється система ЕКП в 2017 році. Відбувається перехід до кваліфікованого електронного підпису (далі - KEP) у 2018 році. Запроваджується Реєстр електронних чеків (e-Receipt).
2020 – до тепер	Інтеграція з мобільними сервісами та подальший розвиток	Інтеграція з платформою «Дія» для ФОП на єдиному податку. Автоматизація процесів обробки даних у податковій службі. З'являється можливість платникам податків отримати KEP не тільки через податкову службу (від АЦСК ДПС), а й через приватні сертифікатні центри, такі як «ПриватБанк», «Ощадбанк», «Україна», «Вчасно» та ін. З'являється можливість для платників податків використовувати KEP у мобільних додатках, зокрема у застосунку «Дія» (Дія. Підпис). ДПС України у вересні 2023 р. запускає мобільний застосунок «Моя податкова». Використання ДПС технологій Big Data та штучного інтелекту (ШІ) допомагає аналізувати великі обсяги даних та виявляти ризикових платників податків; автоматично перевіряти декларації.

Джерело: сформовано авторами на основі [3]

3. Недовіра платників до податкової служби. Багато українців уникають взаємодії з податковою службою, так як мали негативний досвід у вигляді раптових позапланових перевірок, штрафних санкцій, проблем з поверненням податків тощо. І тому ЕКП сприймається не як зручний сервіс, а як ще один механізм контролю з боку податкової.

4. Технічні збої та низька стабільність роботи ЕКП. Платники податків скаржаться на часті збої в роботі ККП, особливо коли є пікові навантаження під час граничних термінів подання звітності, що супроводжується проблемами зі входом до ЕКП, а також некоректним відображенням даних і помилками у роботі сервісу.

5. Недостатня обізнаність платників. Багато громадян не користуються ЕКП, так як не знають про його можливості, або не розуміють, як ним користуватися.

6. Використання альтернативних сервісів, які мають конкурентні переваги. Приватні бухгалтерські сервіси: «Taxer», «Cota» пропонують простіший інтерфейс та кращий функціонал.

7. Відсутність реальної необхідності. Зазвичай фізичні особи не мають нагальної потреби використовувати ЕКП, адже переважно всі питання з податковою службою вирішують бухгалтери чи/або роботодавці. Не зацікавлені самостійно декларувати свої доходи платники із-за відсутності мотивацій-

них стимулів, таких як повернення податків, як це поширено в європейських державах.

Слід звернути увагу і на систему електронного декларування, яка була запроваджена в Україні у 2016 році на виконання вимог ЄС для прискорення інтеграції України до європейської спільноти та зміцнення демократичних інститутів. Адже саме прозорість та підзвітність влади сприяє ефективній протидії корупції та підвищенню довіри громадян. Однак, в українському суспільстві є недовіра до електронних декларацій, яка пов'язана, на нашу думку, з наступними ключовими факторами:

- По-перше, – це корупція та безкарність корупціонерів. Не дивлячись на розкриття чисельних випадків незаконного збагачення, навіть під час війни з країною-агресором росією, притягуються до відповідальності лише одиниці.

- По-друге, – маніпуляції з деклараціями. Державні службовці, декларуючи свої статки, знаходять способи обійти систему (майно записується на родичів, занижується вартість активів чи/або вносяться виправлення вже після подачі декларацій).

- По-третє, – ризик штрафних санкцій через незначні помилки. Навіть несуттєві технічні чи арифметичні помилки можуть призвести до донарахування податків та штрафів.

- По-четверте, – це сумніви щодо безпеки даних, так як траплялись випадки витоку інформації і хакерських атак на реєстр податкових декларацій.

- По-п'яте, – часті зміни податкових норм, які складно відстежити без юридичної підтримки та відсутність чітких роз'яснень або консультацій від ДПС щодо спірних ситуацій.

Висновки. Економічна стабільність та перспективний розвиток сучасної держави неможливі без ефективної системи оподаткування. Особливе місце для належного функціонування податкової системи займає декларування податків та зборів. Воно забезпечує прозорість податкових процесів та повноту сплати податків до бюджетів держави, сприяє підвищенню рівня податкової культури. Практика країн-членів ЄС доводить, що не дивлячись на різні підходи та інструменти, які застосовують держави в сфері декларування податків, всі вони базуються на прозорості та зручності для платників способів подання податкової звітності, використанні сучасних цифрових технологій, освіті громадян та підвищенні податкової грамот-

ності. Зусилля податкових служб зарубіжних держав спрямовані на встановлення партнерських взаємовідносин з платниками, на підвищення довіри до органів влади, що сприяє зниженню рівня ухилення від оподаткування та збільшенню податкових надходжень до бюджетів. Значне місце в даний час в країнах-членах ЄС належить електронному декларуванню. Запровадження електронної звітності сприяє підвищенню рівня обслуговування платників податків, зниженню затрат часу на заповнення та подання звітності, на її обробку та перевірку з боку податкової служби. Крім того, це безконтактний метод, який усуває корупційну складову та унеможливорює зловживання в сфері адміністрування податків. Електронні податкові декларації в державах-членах ЄС є інструментом забезпечення прозорості відносин між податковими органами та платниками податків. Для полегшення дотримання податкових зобов'язань в державах ЄС набуває поширення послуга у вигляді попередньо заповненої податкової декларації з боку податкових служб. Така послуга надає платникам ряд переваг: зменшує можливість помилок через відсутність введення вручну даних; економить час; робить більш прозорим декларування податків, так як громадяни можуть бачити та перевіряти дані, які надходять до податкових органів від 3-х осіб; зменшує в цілому адміністративний тягар для громадян.

В Україні, не дивлячись на активне впровадження цифрових технологій та спрощення процедур декларування податків та зборів шляхом запровадження електронного кабінету платника, системи електронного адміністрування ПДВ, використання кваліфікованого електронного підпису, реєстру електронних чеків (e-Receipt), мобільного застосунку «Моя податкова» та ін., більшість українців оминають дані сервіси через недовіру та складність користування. Податкова служба не повною мірою проводить інформаційно-комунікаційні заходи для популяризації електронних сервісів декларування податків. Для підвищення довіри громадян до декларування податків необхідно впроваджувати такі заходи як: прозорість і підзвітність податкового процесу, публічне звітування щодо ефективності використання податкових надходжень та надання податкових пільг; спрощення подання декларацій через інтеграцію з роботодавцями та банками та запровадження «pre-filled tax returns»; популяризація електронного декларування шляхом інформаційно-

роз'яснювальних заходів в доступній та зрозумілій формі; можливе запровадження загального декларування поряд зі спрощенням форм податкових декларацій та удосконаленням роботи електронного кабінету платника та дієвість заходів боротьби з коруп-

ціонерами. При комплексному впровадженні даних заходів податкова культура та довіра до системи оподаткування значно зростає, що підвищить рівень добровільного декларування та надходження податків і зборів до бюджетів держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущенко В.Л., Тучак Т.В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція) : монографія. Київ : Алерта, 2013. 384 с.
2. Гаврилова В., Прокопенко І. Оподаткування та декларування податків в Іспанії: стан, проблеми, перспективи. *Актуальні питання оподаткування в країнах ЄС: досвід для України* : збірник тез наук.-практ. круглого столу. Ірпінь, 24 вересня. 2024. URL: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20administruvannia%20podatkiv/12%20gruden%20Kafedra%20administruvannia%20podatkiv/Materiali%20kruglogo%20stolu_Arus_Zbirnik%20tez%20kruglogo%20stolu.pdf (дата звернення 21.05.2025).
3. Державна податкова служба України. URL: tax.gov.ua (дата звернення 21.05.2025).
4. Замасло О. Т., Зарівна А. В. Система електронного адміністрування податків в Україні в умовах глобальної цифровізації. *Бізнесінформ*. № 4. 2024. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-4_0-pages-244_252.pdf (дата звернення 21.05.2025).
5. Пархоменко А. Ю. Електронні податкові декларації в Україні та країнах Європейського Союзу. *Європейські перспективи*. № 2. 2021. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/144_Parhomenko-1.pdf (дата звернення 20.05.2025).
6. Europortal. Подання податкової декларації в Німеччині. URL: <https://europortal.biz.ua/evropa/nimechchyna/biznes/podannia-podatkovoi-deklaratsii.html> (дата звернення 21.05.2025).
7. InfoFinland. Податкова декларація та податкове рішення. URL: <https://www.infofinland.fi/uk/work-and-enterprise/taxation/tax-return-and-tax-decision> (дата звернення 21.05.2025).
8. Прокопенко І., Іванишина О. Морально-етичні аспекти взаємовідносин платників податків та контролюючих органів: досвід країн ЄС. *Український економічний часопис*. 2024. № 4. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-8> (дата звернення 20.05.2025).
9. Державна податкова служби України. Публічний звіт ДПС 2023 р. URL: https://tax.gov.ua/data/material/000/668/791153/PUBL_CHNIY_2023.pdf (дата звернення 20.05.2025).
10. Державна податкова служби України. Реєстр електронних форм податкових документів. URL: https://tax.gov.ua/data/material/000/006/58768/Forms_deklar.htm (дата звернення 20.05.2025).
11. Теремецький В.І. Електронна податкова звітність: міжнародний досвід та проблеми впровадження в Україні. *Право і суспільство*. № 3. 2012. URL: http://www.pravoisusilstvo.org.ua/archive/2012/3_2012/20.pdf. (дата звернення 20.05.2025).
12. German Federal Ministry of Finance. Elster: The Digital Tax Solution in Germany. URL: <https://www.bundesfinanzministerium.de>.
13. Już dostępna aplikacja mobilna e-Urząd Skarbowy. URL: <https://www.podatki.gov.pl/>.
14. Lucas Goodman, Katherine Lim, Bruce Sacerdote, Andrew Whitten. Automatic tax filing: simulating a pre-populated form 1040. *National Bureau of Economic Research*. 2023. URL: <https://www.nber.org/papers/w30008>.
15. Maja KLUN. Pre-filled Income Tax Returns: Reducing Compliance Costs for Personal Income Taxpayers in Slovenia. *Financial Theory and Practice*. 2009. №. 33(2), pp. 219-233. URL: https://www.researchgate.net/publication/227448244_Pre-filled_Income_Tax_Returns_Reducing_Compliance_Costs_for_Personal_Income_Taxpayers_in_Slovenia.
16. Mijn Belastingdienst Zakelijk. URL: <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/home/content/help>.
17. MyTax. URL: <https://www.vero.fi/en/e-file/mytax/>.
18. Prefilled Individual Income Tax Return Filing: What It Is and Policy Issues. URL: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IN/IN11992/2>.
19. Steuerbot. URL: <https://www.steuerbot.com/en>.
20. Swedish Tax Agency (Skatteverket). Pre-Filled Tax Returns: Simplifying Compliance in Sweden. URL: <https://www.government.se/government-agencies/swedish-tax-agency-skatteverket/>.
21. Tax revenue trends 1965–2019. OECD iLibrary. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/4de4270b-en/index.html?itemId=/content/component/4de4270b-en>.
22. Taxando. URL: https://taxando.de/uk/?utm_source=chatgpt.com.

23. Taxfix. URL: <https://taxfix.de/>.

24. The Swedish Tax Agency manages civil registration of private individuals and collects taxes such as personal income tax, corporate tax, VAT and excise tax. URL: <https://www.skatteverket.se/servicelankar/otherlanguages/inenglishengelska.4.12815e4f14a62bc048f4edc.html>.

25. Wyślij e-deklarację. URL: <https://www.podatki.gov.pl/uk/>.

REFERENCES:

1. Andrushchenko V. L., Tuchak T.V. (2013) *Moralno-etichni imperative podatkiv ta opodatkuvannya (zakhidna tradiciya: monohrafiia* [Moral and ethical imperatives of taxes and taxation (Western tradition): monograph]. Kiev, Alerta, 304 p. (in Ukrainian)

2. Havrylova V, Prokopenko I. (2024) Opodatkuvannya ta deklaruvannya podatkiv v Ispanii: stan, problemy, perspektyvy [Taxation and declaration of taxes in Spain: status, problems, prospects]. *Aktualni pytannia opodatkuvannya v krainakh YeS: dosvid dlia Ukrainy* : zbirnyk tez nauk.-prakt. kruhloho stolu. Irpin. Available at: https://dpu.edu.ua/images/2024/Photo_dlya_novyn_2024/Kafedra%20administruvannya%20podatkiv/12%20gruden%20Kafedra%20administruvannya%20podatkiv/Materiali%20kruglogo%20stolu_Arus_Zbirnik%20tez%20kruglogo%20stolu.pdf.

3. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy [The State Tax Service of Ukraine]. Available at: tax.gov.ua.

4. Zamaslo O. T., Zarivna A. V. (2024) Systema elektronnoho administruvannya podatkiv v Ukraini v umovakh hlobalnoi tsyfrovizatsii [The system of electronic tax administration in Ukraine in the context of global digitalization] *BIZNESINFORM*, vol. 4. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2024-4_0-pages-244_252.pdf.

5. Parkhomenko A. IU. (2021) Elektronni podatkovі deklaratsii v Ukraini ta krainakh Yevropeiskoho Soiuzu. [Electronic tax returns in Ukraine and the European Union]. *Yevropeiski perspektyvy*, vol. 2. Available at: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/144-_Parhomenko-1.pdf.

6. Europortal.Podannia podatkovoi deklaratsii v Nimechchyni. [Filing a tax return in Germany]. Available at: <https://europortal.biz.ua/evropa/nimechchyna/biznes/podannia-podatkovoi-deklaratsii.html>.

7. InfoFinland. Podatkova deklaratsiia ta podatkovі rishennia [Tax return and tax decision]. Available at: <https://www.infofinland.fi/uk/work-and-enterprise/taxation/tax-return-and-tax-decision>.

8. Prokopenko I., Ivanyshyna O. (2024) Moralno-etychni aspekty vzaiemovidnosyn platnykiv podatkiv ta kontroliuiuchykh orhaniv: dosvid krain YeS [Moral and ethical aspects of relations between taxpayers and controlling bodies: the experience of EU countries]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys – Ukrainian Economic Journal*, vol. 4. Available at: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2024-4-8>.

9. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy.Publichnyi zvit DPS 2023 [State Tax Service of Ukraine. Public report of the State Tax Service 2023]. Available at: https://tax.gov.ua/data/material/000/668/791153/PUBL_CHNIY_2023.pdf.

10. Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy. Reiestr elektronnykh form podatkovykh dokumentiv [State Tax Service of Ukraine. Register of electronic forms of tax documents]. Available at: https://ep.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/144-_Parhomenko-1.pdf.

11. Teremetskyi V. I. (2012) Elektronna podatkova zvitnist: mizhnarodnyi dosvid ta problemy vprovadzhennia v Ukrainy [Electronic tax reporting: international experience and problems of implementation in Ukraine]. *Pravo i suspilstvo*, vol. 3, pp. 92–98. Available at: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2012/3_2012/20.pdf.

12. German Federal Ministry of Finance. Elster: The Digital Tax Solution in Germany. Available at: <https://www.bundesfinanzministerium.de>.

13. Już dostępna aplikacja mobilna e-Urząd Skarbowy. Available at: <https://www.podatki.gov.pl/>.

14. Lucas Goodman, Katherine Lim, Bruce Sacerdote, Andrew Whitten (2023) Automatic tax filing: simulating a pre-populated form 1040. *National Bureau of Economic Research*. Available at: <https://www.nber.org/papers/w30008>.

15. Maja KLUN (2009) Pre-filled Income Tax Returns: Reducing Compliance Costs for Personal Income Taxpayers in Slovenia. *Financial Theory and Practice*, no. 33(2), pp. 219-233. Available at: https://www.researchgate.net/publication/227448244_Pre-filled_Income_Tax_Returns_Reducing_Compliance_Costs_for_Personal_Income_Taxpayers_in_Slovenia.

16. Mijn Belastingdienst Zakelijk. Available at: <https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/nl/home/content/help>.

17. MyTax. Available at: <https://www.vero.fi/en/e-file/mytax/>.

18. Prefilled Individual Income Tax Return Filing: What It Is and Policy Issues. Available at: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IN/IN11992/2>.

19. Steuerbot. Available at: <https://www.steuerbot.com/en>.
20. Swedish Tax Agency (Skatteverket). Pre-Filled Tax Returns: Simplifying Compliance in Sweden. Available at: <https://www.government.se/government-agencies/swedish-tax-agency-skatteverket/>.
21. Tax revenue trends 1965-2019. OECD iLibrary. Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/4de4270b-en/index.html?itemId=/content/component/4de4270b-en>.
22. Taxando. Available at: https://taxando.de/uk/?utm_source=chatgpt.com.
23. Taxfix. Available at: <https://taxfix.de/>.
24. The Swedish Tax Agency manages civil registration of private individuals and collects taxes such as personal income tax, corporate tax, VAT and excise tax. Available at: <https://www.skatteverket.se/servicelankar/other-languages/inenglishengelska.4.12815e4f14a62bc048f4edc.html>.
25. Wyślij e-deklarację. Available at: <https://www.podatki.gov.pl/uk/>.